

GUNNAR LARSSON OM

konsekvenserna av billigt kaffe

Priset på kaffe bekymrar Europas beslutsfattare. Kaffet har blivit för billigt. Kaffekonsumenterna upplever knappast detta som ett problem, men redan fattiga kaffeodlare i Afrika har mindre anledning att glädjas. Fattiga människor i Afrika engagerar alltid politiker i Europa, som känner sig tvingade att göra en insats. En marknad som förefaller vara ur balans borde naturligtvis kunna styras upp med biståndsmedel.

Bakgrunden till fallande priser på världsmarknaden för kaffe är att en ny stor kaffeproducent växt fram. Kaffeböner introducerades i Vietnam av franska missionärer redan på 1860-talet, men kaffeproduktionen förblev marginell under ett drygt sekel. Under 1990-talet ökade dock produktionen dramatiskt. Mellan 1994 och 2001 mer än fyrdubblades Vietnams export av kaffeböner. Detta var resultatet av en medveten vietnamesisk satsning och Vietnam har nu passerat Colombia som världens näst största kaffeproducent. Bara Brasilien producerar mer kaffe.

FÖR MEDKÄNNANDE europeiska politiker framstår det som orättvist att lågkvalitativt vietnamesiskt kaffe konkurrerar ut högkvalitativt kaffe från andra länder. Den vietnamesiska kaffeproduktionen har hittills främst varit inriktad på Robusta-böner, som anses vara av sämre kvalitet än Arabica-böner, som i Afrika odlas i bland annat Kenya och Tanzania. Riktigt oroväckande för dem som värnar afrikanska odlare av kaffeböner är att Vietnam tenderar att styra om sin produktion till bättre böner, vilket skulle kunna bli spiken i kistan konkurrenter som inte kan hålla lika låga priser.

Frost i Brasilien vore en enkel lösning på detta kaffets prisproblem, men i brist på frost måste Europas biståndsorgan gripa in. Med biståndsmedel ska fattiga kaffeodlare dels ges en möjlighet att överleva och dels uppmuntras att sadla om till produktion av andra grödor. Så kompenseras konsekvenserna av den häftigt biståndsfinansierade vietnamesiska statens investering i kaffeodling. Europas skattebetalare får stå för notan, men vem vill inte hjälpa människor i nöd. Skulle biståndsgivandet belönas med framgång och kaffeproducenter välja att odla annat än kaffe, kommer skattebetalare som dricker kaffe även att känna av detta i form av högre pris på kaffet.

SAMMA EUROPÉER som vill värna afrikanska kaffeodlare tycks ha mindre till övers för afrikanska sockerproducenter. Till skillnad från kaffe, odlas socker även i Europa. För två år sedan kom EU:s handelsministrar överens om att avskaffa alla exporthinder för jordens fattigaste länder. Alla hinder, med tre undantag: bananer, ris och socker. 2006 ska tullarna för bananer vara avskaffade och 2009 är tanken att även ris och socker ska kunna handlas fritt. Det var naturligtvis inte en slump som fick handelsministrarna att göra undantag för tre av de fattiga ländernas viktigaste grödor. Sockerodlare i Mocambique, Malawi och Zambia framställer socker till en betydligt lägre kostnad än europeiska konkurrenter. Detta till trots är det européerna som vinner i konkurrensen. Afrikanskt socker förses med dryga skyddstullar, europeiskt socker subventioneras. Utan stöd till sockernäringen beräknas Europa vara i behov av en årlig import på sju miljoner ton socker. Nu exporterar EU-länderna i stället fem miljoner ton socker per år. Det socker som exporteras säljs till världsmarknadspris, det socker som köps av européer säljs till ett väsentligt högre pris, stödet till trots.

SOCKERSTÖD TILL EUROPEISKA BÖNDER och kaffebidrag till afrikanska bönder har ett gemensamt: finansiering sker med skattemedel och konsumentpriser blir högre än de borde vara. Alla förlorar, ingen vinner, förutom de politiker som kan räkna in stöd från sockerbönderna och döva sitt samvete med bistånd till afrikaner.

Gunnar Larsson (glarsson@europarl.eu.int) arbetar med mediakontakter i Europaparlamentet.

